

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
 vrnjen ugovarjen: Celo leto 160 din. Inse-
 rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
 pri večkratnem inseriranju primeren popust.
 Upravištvu sprejema naročnino, inserate
 in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

27 številka

MARIBOR, 8. marca 1926

Letnik 11

Za svobodo občin

Občina je prav poseben primer, v koliko je v kaki državi svobodna. Kajti v občinah pridejo širni sloji naroda do vladanja, četudi v malem delokrogu. Ako se da tem občinam čim več svobodnega razmaha, tembolj se ljudje vadijo vladati, za druge gospodariti, sploh uporabljati pravice, ki jih prava narodnogospodarska svoboda zahteva.

V naši državi se ravno na občinah kaže, kako malo je čiste tako opevane svobode. V državi so kar cele pokrajine, kjer po občinah ne gospodarijo svobodno izvoljeni župani in odborniki, ampak komisariji, ki jih je vlada postavila. Gerente jih imenujejo. Tako je v Vojvodini, Dalmaciji, tudi na Hrvaškem precej, pri nas posebno v Prekmurju. Pa tudi drugače so prav pogostne črne pike, ki kažejo občine brez svobodno izvoljenih županov.

Ostale občine imajo sicer svobodno izvoljene župane, a ti župani niso svobodni zastopniki občanov, pač pa le nekako prav primeren sluga za vse mogoče usluge gospodarstva pri politični, posebno še pri vojaški oblasti. Našo občino in čast našega župana je posebno sedanj režim ponižal do skrajnosti. Tako je, da je županski posel že zdaj tako breme, da se ga tudi sicer požrtvovalen mož, ako le more izogne. Kako težko je tudi dobri človeka, ki bi mogel vsem preobilnim predpisom, pisanim večkrat v cirilici ali pa prav spakedrani jugoslovenščini, kar nagloma astračiti.

Zdaj se pripravljajo nov občinski zakon, ki bo za vso državo veljaven. Ako bodo ta zakon sestavljale in izglasovale stranke, ki so danes na vladi, ni pričakovati, da bi ta občinski zakon prinesel našim občinam pravo svobodo svojega gospodarstva in svoje uprave.

Županska zveza kot organizacija županov in občinskih odbornikov bo gotovo storila svojo dolžnost in bo potem naših narodnih poslancev storila vse za svobodo naših občin.

Politične beležke.

K političnemu položaju. Na skupščinskih sejah v petek in soboto se je obravnaval proračun notranjega ministristva. Vajnejša nego razprava o tem budgetu je bila seja radikalnega kluba v petek popoldne. Seje se ni udeležil Pašič in ne nobeden drugi od ministrov, izvzemši poljedelskega. En del radikalnih poslancev je prisostvoval istočasno skupščinski seji. Na tej petkovi seji radikalnega kluba bi se bilo moralo utrditi razmerje radikalov do proračunske debate. Predsednik kluba Živković je predlagal začetkom seje, naj določi klub nekatere poslance kot govornike, da bodo branili proračun napram opoziciji. Koj po tem predlogu je vstal Ljuba Jovanović, kritiziral delo vlade in izjavil, da odreditev govornikov za obrambo proračuna ni umestna, ampak je nastop za budget osebnostna zadeva vsakega posameznika. Jovanović je tudi ostro nastopil proti amandmanom, ki ne značijo nič drugega, nego znatno povišanje davčnih bremen. V smislu Ljube so govorili še drugi poslanci, a kljub nastopu Jovanoviča proti Pašičevi politiki je bil ravno on izvoljen za predsednika odbora za prireditve proslave Pašičeve 80letnice. Ta koja po seji radikalnega kluba so raznesli vladni krogi govorice o skorajšnjih volitvah. Ravno Pašičeva bližina trdi, da je seš stranke nezadovoljene s položajem v vladi ter v klubu in bi se dalo to stanje popraviti edino z volitvami. Prijatelji Pašiča upajo, da bodo po sprejetju proračuna odprta vrata krizi in bo položaj sam silil na volitve. Po otvoritvi krize se Pašiču ne bo posrečilo, da bi zlimal kako drugo delazmožno vladno koalicijsko, nego sedanja in mu bo ostal edini izhod — volitve. — Ker je nastopilo na klubovi seji več radikalov proti proračunu notranjega ministra Maksimoviča, so nekateri uverjeni, da je njegov položaj omajen. Vsi radikali se pa zopet zavežajo, da je ravno Maksimovič s svojo zakonsko zvezo z obznano in drugimi terorističnimi metodami dvignil radikalni klub na 140 čla nov pri zadnjih volitvah. — V času, ko se se vrši v nar. skupščini razprava o proračunu notranjega ministristva, pripravljajo opozicija material za oster nastop proti budgetu finančnega ministra. V diskusiji proti finančnemu ministru mislijo celo nastopiti nekateri radikali. Govori se, da namerava ta budget kritizirati Pašičev ljubljenec dr. Velizar Janković. Položaj finančnega ministra rd. Stojadinoviča bo pred skupščino še tem bolj opasen, ker se vrača v Beograd iz Amerike, Londona in Pariza brez vsakega resničnega uspeha. Vse je uverjeno, da bo podal dr. Stojadinovič po končani razpravi o proračunu finančnega resorja ostavko.

Iz naše zunanje politike — delo dr. Ninčiča in Stojadinoviča v inozemstvu. Naš zunanji minister dr. Ninčič potuje — Na potovanju se mudi tudi gospod finančni minister dr. Stojadinovič. Prvi vodi razgovore po raznih prestolicah, se posvetuje s šefi vlad, da bi utrdil naš zunanji položaj. Drugi se razgovarja o naših dolgovih in preiskuje teren za najem novih posojil. Oba ministra zasledujeta isti cilj: naslikati zunanjemu svetu naše razmere v boljši luči nego so v resnici. Oba zatrjujeta, da jeta izjave ter priobčujeta po listih član-

ke z namenom: prepričati inozemstvo, da sta predstavitelja močne vlade, ki vodi državo, s katero je zadovoljen narod. Pripravljajo se predpriprave za poset naših državnikov po raznih prestolicah v zunanjem svetu. Na vidiku so parade — Kaj neki nameravata doseči s temi metodami? Ali jima bo morda verjelo inozemstvo. Nel. Nase razmere opazuje preveč inozemskih agentov. London, to politično in ekonomsko središče Evrope, pozna naš položaj bolj nego mi sami. To tajinstveno manevriranje naših dveh ministrov nima nobenega resničnega pomena. Treba je samo primerjati potovanja čehoslovaškega zunanjega ministra dr. Beneša z rajzami dr. Ninčiča in na prvi pogled vidimo, kako so potovalni manevri g. Ninčiča številni in tavanje brez rezultatov. Čehoslovaki imajo bogzna koliko trgovinskih pogodb z vsemi državami v Evropi; mi nimamo te velevažne pogodbe niti z Albanijo! Vrnila se bosta naša ministra — potnika, podala narodni skupščini poročilo o uspehih v par frazah in nato se bo reklo in pisalo, da se giblje naša zunanja politika v duhu Locarna.

Dolar.

Ko poročajo časopisi o velikem denarnem polomu v Newyorku, marsikdo misli, da je s tem prizadet tudi dolar sam in da bo padel v svoji vrednosti. Toda dolar je danes — sveta vladar. Pojav v Newyorku ima vzroke popolnoma drugač, kakor si morda splošno mislijo.

V Ameriki preveč producirajo. Ta nadprodukcija je dovela do tega, da imajo vsi največje ugodnosti, vsak 8. Amerikanec, vstevši ženske in otroke, ima svoj telefon, vsak 7. ima svoj avto itd. Te reči pa so si lahko nabavili le vsled prav ugodnih plačilnih pogojev, ki dovoljujejo celoletne in večletne plačilne broke v prav malih zneskih. V teh velikih industrijah pa so udeležene banke, po njih pa vlagatelji seveda. In tako se je kriza nadprodukcije pokazala v tem prvem povojnem, a sicer največjem denarnem polomu v Ameriki.

Ta kriza pa na gospodarski vpliv dolarja v Evropi ne bo imela tako velikopoteznih posledic, kakor se to morda pričakuje. Gotova stvar je, da je v svetovni vojni gospodarsko zmagal le dolar. To gospodarsko odvisnost so seveda pred vsem čutili Angleži, kot trgovsko občutljivi, in so čimprej uredili svoje dolgeve z Ameriko. V 60 letih bodo Angleži vsi vojni dolg z obrestmi vred Ameriki izplačali. Takoj, ko se je to uredilo, je angleški funt stal trdno, kot enakovreden dolarju. Toda samo za Anglijo velja ta neodvisnost od dolarja, druge države še klečijo pred njim.

Tudi naš jugoslovanski finančni minister se je podal na pot v Ameriko in je mislil, da je drugi Baldwin. Pa se mu ni posrečilo. Rekli so mu, da morajo preje priti še drugi, kot Italijani, Francozi itd. Vrnil se je v Evropo po jako »prijaznih« a brezuspešnih sprejemih v Ameriki. Sel je v šolo v London. Zdaj poročajo listi, da bosta Jugoslavija in Francija skupno uredili vojne dolgeve. To se pravi, da bo Francija naš kurator, če bo to gospodu dolarju všeč. Videti naprej uspeh take akcije, je nemogoče.

Bila je ena rešitev, da se Evropa splošno reši gospodarstva dolarja in to je — zlata valuta. Dolar je vedel, da mu je zlata valuta največja nevarnost. Zato je v l. 1924, ko se je o zlati valuti toliko govorilo, dolar nastopil kot gospodar in je do danes v vsej svoji moči ostal. Kajti tudi nad zlato valuto je s pomočjo Anglije dobil nadoblast. Evropske valute je prihrdil na razmerje do zlate valute, sam pa je ostal — sveta vladar.

Po svetu.

Nova nasilja v Bolgariji. Vlada Ljapčeva se popolnoma nič ne razlikuje od Cankovega režima. Teror je v Bolgariji morda še hujši, samo da vlada uporablja nove metode, ki se dajo lažje prikrivati, da inozemstvo ne izve ničesar. Te dni se je vršila v Sofiji razprava radi atentata na gledališče »Odeon«. Policijski šef Grudkin in dva so krivca so obsojeni na smrt, ostali so oproščeni. — Prišel se je tudi proces proti zemljoradniškemu odboru radi organiziranja emigrantskih vpadov v Bolgarijo. Proces je zavzel velikanski obseg. Kakor javljajo sofijski listi, se je prijavil kot priča v korist obtožencev bivši zemljoradniški minister Kosta Todorov, ki živi sedaj v Beogradu. Svojo prijavo je poslal potom bolgarskega poslanstva v Beogradu vojnemu sodišču v Sofijo. — Iz Bolgarije še neprestano prihajajo begunci na naše ozemlje. Naše oblasti jih pošiljajo v Gornji Milanovac, kjer se nahaja taborišče beguncev. Te dni sta se javila v Negotinu dva bolgarska zemljoradnika iz Vidina: arhitekt Cvetkov in mizar Licev. Kot zaupnikoma zemljoradnikov je pretila nevarnost, da ju odvedejo radi izmišljenih zarotniških načrtov pred vojno sodišče, kjer bi bila njuna usoda zapečatena.

Padec francoske Briandove vlade. V soboto predpoldne je podal Briand ostavko celokupnega kabineta. Kakor znano, mučijo Francijo finance. Na petkovi parlamentarni

se je odklonila opozicija več vladnih finančnih predlogov. Radi odklonitve je zahteval Briand glasovanje za ali proti zaupnici. Glasovanje je izpadlo za Brianda negativno, sledila je ostavka, katero je predsednik republike tudi sprejel. Padec Brianda je napravil v vseh evropskih centrih globok utis, posebno radi tega, ker se je ravno Briand v zadnjem parlamentnem govoru tako zavzemal za cilje miru, ki so bili zasnovani v Locarno. Tudi za Jugoslavijo pomenja ostavka Briandovega kabineta zavoro v pogajanjih med obema državama, katere vodi za nas zunanji minister dr. Ninčič. Hitra rešitev francoske kabinetske krize je neobhodno potrebna ne samo za Francijo, ampak za celo Evropo. Kljub ostavki se je odpeljal Briand v spremstvu dveh delegatov v Ženevo na izredno zasedanje Zveze narodov.

Boji v Maroku. V Maroku postaja zopet živahnejše. Deževna doba, ki je onemogočala vojne operacije, je minila in boji na posameznih odsekih fronte so zopet oživeli. Pri Tetuanu so Španci pripravljali ofenzivo, da bi pregnali Rifance iz neposredne bližine mesta, kjer so se vgnezdili ter ogrožajo Tetuan. Abd el Krim pa je Špance prehitel. Zbral je pri Tetuanu močno artilerijo in številne čete ter nepričakovano udaril na španske postojanke. Španska ofenziva v področju Tetuana je s tem onemogočena. Radi španskega poraza so se morale umakniti v tem odseku tudi francoske čete.

Iz Slovenije.

»SLOVENSKEMU GOSPODARJU« ZA 60LETNICO.

Z zadnjo številko je stopil »Slovenski Gospodar« kot 60letnik pred svoje čitatelje. Pokazal pa se jim je ob tej priliki kot še vedno čvrst in močen. Pokazal se je celo pomlajen. Kajti za naprej bo »Slovenski Gospodar« tak tednik, da bi ga bili veseli veliki narodi. Imel bo vsak me sec enkrat slikano prilogo, enkrat pa gospodarsko prilogo. Poleg tega pa ostane pri sedanjem že itak obširnem obsegu. Za naročnike pa se kljub temu ni nič podražil.

Za kmečko delavno ljudstvo, ki ne meri dela na ure, pač pa ima odmor le ob nedeljah, je tednik najbolj pripraven list. Zato se je »Slovenski Gospodar« vzdrljal dolgo dobo 60 let. Poleg tega pa je bil »Slovenski Gospodar« tisti list, ki je zadrževal in tudi zadržal naval nekdanjega »Štajerca«, ki ni imel ravno prav lepe naloge, da si je bil slovensko pisan. Zadržal pa je tudi početje vseh tistih, ki so se za »Štajerca« skrivali in naše pošteno slovensko ljudstvo begali in motili. Teden za tednom je vršil to veliko kulturno, versko in narodno delo. Ni iskal slave, tudi danes je ne išče. Hoče samo odprta vrata v vsako slovensko hišo, da bo tam še nadalje, še bolj kot dosedaj stal ob strani vsakemu slovenskemu gospodarju.

»Naša Straža« je vedno podpirala delo »Slovenskega Gospodarja«, ga je izpopolnjevala. Rada mu je odstopala mesto, kjerkoli je bilo potrebno. Kako velikodušno je »N. Straža« za Novo leto nastopila za »Slovenskega Gospodarja« bolj kot zase!

Danes mu k 60letnici častita. Častita mu pa še posebej no za to, ko ob 60letnici napravljajo tako velik razmah na prej, da bo našemu slovenskemu narodu še bolj kot do zdaj v pouk in razvedrilo.

Zato tudi »Naša Straža« kliče vsem: »Žrtvujmo se za »Slovenskega Gospodarja«, ki mora v vsako slovensko hišo!«

Važno za potovanje na evharistični kongres v Chicago! Doslej se je priglasilo 30 potnikov iz Slovenije, ki bodo potovali na evharistični kongres v Chicago. Sestavil se je pod pokroviteljstvom ljubljanskega škofa odbor, ki posreduje navodila za potovanje. Kdor hoče potovati v Chicago, naj se prijavi do 15. marca t. l. na naslov: Slovenski odbor za evharistični kongres v Chicagu, Ljubljana, Mestni trg 8 I. Romarji se peljejo iz luke d'Havre v Newyork, kjer jih bodo še pričakali ameriški Slovenci.

Umor v Podvincih leta 1922. Alojz Polak iz Kapele, ki je bil leta 1922 od porotnega sodišča v Mariboru in sicer dne 21. septembra, obsojen na smrt na vešilih radi umora Riharda Rosenfelda, trgovca iz Podvinc pri Ptuj, ki se je izvršil dne 4. februarja 1922, je v zadnjem času po svojem zagovorniku predlagal obnovo kazenskega postopanja. Polak zatrjuje svojo nedolžnost in navaja nove dokaze za svoj alibi ter tudi določne navedbe za izsleditev pravega krivca. Pričakuje se v tem kazenskem slučaju razjasnitve v najkrajšem času, o čemur bomo še podrobno poročali. Ime krivca ostaja iz razlogov kazenske preiskave še tajno. — Predzgodovina tega znamenitega slučaja je sledeča: Dne 4. februarja 1922 predpoldne so videli ljudje priti iz trgovine Riharda Rosenfelda v Podvincih dva možka, ki sta vrata trgovine za seboj zaklenila in odšla naglih korakov v bližnji gozd. Ta dva sta neposredno pred tem z Rosenfeldom govorila na cesti in ga vprašala po ceni jajc. Razne priče so dotična dva neznanca fanta videli že skozi en teden poprej prihajati v Podvince in odhajati. Po kritičnem dnevu pa ju ni bilo več. Polaka je orožništvo aretiralo dne 10. maja 1922, ravno ko se je peljal skozi Podvince in se tam izdajal za ministrijskega uradnika in se s tem vedel sumljivo. Razne

priče so v Polaku z gotovostjo spoznale dotičnika, ki je bil dne 4. februarja v Podvincih v družbi z enim manjšim fantom in ki je govoril z umorjenim Rosenfeldom, tako, da je bil na podlagi prič obtožen. Priče, katere je Polak navedel v dokaz svojega alibija, da se takrat ni nahajal v Podvincih, ampak v več kot 6 ur oddaljenem radgonskem okraju, niso zalegle in tako je Polaka porotno sodišče dne 21. septembra 1922 obsodilo na smrt na vešalih, ker so porotniki vprašanje krivde potrili enoglasno. Kazen bi se bila imela izvršiti istočasno z Rozmanom, ki je bil kakor znano tudi obsojen na smrt radi soudeležbe pri umoru postrežnice finančnega svetnika dr. Brenceta v Cvetlični ulici. Na Polaku se pa smrtna kazn ni izvršila, ker je pravočasno predlagal obnovo postopanja. Njegovemu predlogu sodišče ni ugodilo, ker tudi tokrat navedene priče niso mogle dokazati alibija za njega, vendar je pa bil Polak nato in sicer vsled rojstva prestolonalednika pomiloščen na dosmrtno težko ječo. Polak je poprej in tudi pozneje odločno in neprestano zatrjeval svojo nedolžnost na tem umoru. Po skoraj štiriletni ječi je, kakor rečeno, sedaj po svojem novem zagovorniku predlagal sodišču no ve. dokaze, ki obetajo senzacionalen preokret v tem procesu.

Senzacionalno priznanje morilcev Zlahtiča in Čiča. Na drugem mestu poročamo o preokretu v slučaju na smrt obsojenega in pozneje na dosmrtno ječo pomiloščenega Alojza Polak iz Kapele, ki je bil leta 1922 obsojen radi umora trgovca Rosenfelda v Podvincih. V zvezi s tem je senzacionalno priznanje roparskih morilcev Zlahtiča in Čiča, ki bi morala biti v najkrajšem času obsejena. O tem priznanju poročamo samo to, kar se govori po mestu med ljudmi, ker sodišče še ni objavilo ničesar. Eden od obeh morilcev je pisal iz ječe svojem zagovorniku dr. S. karto, proseč ga, naj pride k njemu, da mu zaupa neko važno odkritje. Karto je dobilo svedoča najprej v roke sodišče in eden gg. sodnikov se je podal k obsojencu ter ga še enkrat zaslišal. Izpoved je bila nepričakovano važna ter bo povzročila preokret v celi razpravi. Obsojenec je priznal, da je prikrival dosedaj še več težkih zločinov, misleč, da bo pomiloščen vsaj na dosmrtno ječo. Ker pa je izgubil vsako upanje, da bi se rešil vislic; mu je sedaj vseeno, če pridejo na dan tudi druga njegova grozodejstva. Miklov umor v Studencih je bil samo en slučaj iz cele serije krvavih roparskih zločinov. Umor trgovca Rosenfelda, radi katerega je bil obsojen zgoraj omenjeni Polak, ima baje na vesti Zlahtič. On in njegovi pajdaši so izvršili tudi ogaben zločin v Jarenini; leta 1922 sta bili umorjeni in oropani dve stari ženi, stanujoči poleg cerkve. Za zločinci je takrat manjkala sploh vsaka sled in preiskava je bila brezuspešna. Najstrašnejše pa je to, da je bil najbrž Zlahtič glavni krivec pri umoru postrežnice fin. svetnika dr. Brenceta v Cvetlični ulici; obešeni Rozman namreč nikoli ni priznal krivdo ter je zatrjeval še pod vislicami, da umrje nedolžen. Vse kaže, da je bil tudi od Zlahtiča in Čiča umorjeni Mikl član te družbe ter je sokrivec zgoraj navedenih zločinov. Če so omenjene izpovedbe Zlahtiča in Čiča resnične, potem je to dokaz, da smo imeli v Mariboru dobro organizirano roparsko bando, kateri je načeloval Zlahtič in ki s svojimi grozodejstvi prav nič ni zaostajala za proslulo Čarugovo družino, samo da je zločine bolj skrito izvrševala. Zlahtič je bil pravi slovenski čaruga. Postopanje proti obema morilcema se bo sigurno obnovilo in pričakovati je še nadaljnjih zanimivih izpovedi pri novi obravnavi.

Težka nesreča v Ptuj. Pretekli teden se je ponesrečil v Ptuj pocestnik Kancelar iz Hajdine pri Ptuj. Vozil se je s kolesom v mesto. Na oglu Dravske ulice med hišama posestnikov Tomm in Treo, se je zaletel v nasproti vozeči vojaški tovorni avto, ki ga je vrgel ob tla. Obležal je težko poškodovan. Spravili so ga takoj v bolnico, toda malo upanja je, da bi okreval.

Težke posledice slabo sklenjene trgovske pogodbe Jugoslavije z obmejnimi državami. Pri sklepanju trgovskih pogodb se zastopniki Jugoslavije niso ozirali na razne vrste obrti in industrije in posebno usnjarsko se je zelo malo upoštevalo, kar je povzročilo težke posledice. Od mnogih slučajev naj bode omenjena le usnjarska tvrdka Woschnagg v Šoštanj. Ta tvrdka, ki je imela posebno za likanca največje odjemalce v Čehoslovaški, Avstriji, Poljski in Ogrski je bila primorana odpustiti 22. januarja t. l. 6 delavcev in 10 delavk, 27. januarja 12 delavcev in 36 je odpovedala službo; 24. februarja je zopet odpustila 33 delavcev in 12 delavk, 4. marca pa 23 delavcev in 6 delavk zato, ker je izvozna carina prevelika in radi tega ne more konkurirati z inozemskimi izdelki. Kakor je pri tej tvrdki — ki bo v kratkem času zopet odpustila več delavcev in delavk, tako je tudi z drugimi tvrdkami, ki se bore na enak način za vsakdanji kruh.

Prepovedano krošnjarenje. Železniški minister je pre povedal krošnjarenje po kolodvorih in vlakih, ki se je zadnja leta tudi že v Sloveniji precej razpaslo, tako da so se potniki že često pritoževali.

Pasijon v Ljutomeru. Dne 21., 25. in 28. t. m. se bo predstavljaval v Ljutomerskem Katoliškem domu ob 4. uri popoldne »Pasijon«. Predprodaja vstopnic v Gospodarski zadrugi.

Skoro pol milijona kron so vredni dobitki loterije Orlovskega stadiona v Ljubljani. Srečke so po 10 dinarjev in jih dobiš pri vsakem orlovskem odseku in vsakem orlovskem krožku.

Iz Gornje Radgone. Zdravnik vsega zdravilstva dr. Vinko Čremošnik ordinira od ponedeljka 1. marca 1926 v Gornji Radgoni.

Resna beseda o literarni „vrednosti“ „Jutro- vih“ romanov.

Žerjavovci so si osnovali kot bojno podjetje proti Mohorjevi družbi — Vodnikovo. Cilj te samostojno demokratske družbe bi naj bil: izdajanje naprednih knjig, ki bodo pisane v literarni in moralni vrednosti, kakor dosedanji »Jutrovi« romani in podlistki, s katerimi že zastuplja v posebnih izdajah liberalno učiteljsvo podeželane.

Ravno v času, ko je agitacija žerjavovcev za razširitev Vodnikove družbe na višku, je pričbila dr. Gosarjeva »Socijalna misel« značilen, pomenljiv ter z dokazi podprt članek o literarni vrednosti »Jutrovih« romanov, ki se bodo nadaljevali v izdajah Vodnikove družbe. Da bo zvedela tudi širša javnost, kdo bo pisal knjige Vodnikove družbe, kaka bo njih vsebina in kak strup da bodo za ljudske mase, prinašamo članek »Socijalne misli« dobesedno:

»Med raznimi zbirkami, ki jih imamo na našem knjižnem trgu, obstoji tudi Knjižnica »Jutra«, ki daje že več let zaporedoma na svetlo ponatise »Jutrovih« podlistkov. Doslej so izšli: Tigrovi zobje, Gusarji, Hči papeža, Blagajna velikega vojvode, Veliki inkvizitor, Lucifer, Pater Kajetan in še nekaj drugih. Po večini so to cvetke iz tujih vrtov, z domače grede je pa »Pater Kajetan«, ki ga je napisal referent za šolstvo na ljubljanskem magistratu (to je postal l. 1924) g. Fran Govekar, in baje tudi »Veliki inkvizitor«, čigar oče je pa ostal širši javnosti doslej žal še neznan.

»Pater Kajetan« je neumen in nesnežen pamflet na slovensko ljudstvo in slovensko duhovščino. To riše pisatelj, da se izražamo v njegovem lastnem žargonu, kot bando lumpov, pijancev, razuzdancov, zverj v človeški po dobi, sleparjev in kar je še podobnih lastnosti, ki morejo označevati najpropalejša človeška bitja, slovensko ljudstvo je pa g. Govekarju topa čreda degeneriranih idiotov, ki jih duhovniki sleparijo, izrabljajo in zlorabljajo po mili volji. Kar se iz te mlakuže dviguje, je le nekaj liberalnih trgovcev, financarjev in učiteljev, če pa zaide slučajno v duhovniški poklic tudi kak poštenejši značaj, mu po vseh prevarah in razočaranjih končno ne preostane drugega kot to, da sleče talar, se popravi v oženi. — To je zmisel 187 strani obsegajočega »romana po ustnih, pisanih in tiskanih virih«, ki je nedvomno eno najogabnejših pisarij, kar jih premore doslej zgodovina slovenskega tiska in za katero v polni meri velja vzklík, ki ga je napisal avtor sam na strani 115: »Z gnusom sem vrgel v kot in vzklíknil le eno besedico: Fejl!«

Toda za »Patra Kajetana« ne gre, kajti vsak piše, kakor more in zna ter se valja po terenu, ki mu najbolj prija, saj pravi že staro slovensko reklo: Kakršen mož, take besede. Gre za današnje kulturno-politične razmere na Slovenskem, za katere e Govekarjev »Pater Kajetan« u prav tipičen. Takozvano svobodomiselno in napredno slovensko izobraženstvo, kolikor je nastopalo organizirano kot politična stranka poprej v NNS in sedaj v SDS, je bilo že od nekdaj odprta rana na našem narodnem telesu, ki nam je bila bolj v sramoto in kvar, nego pa v ponos in

korist. Bil je in je še danes po ogromni večini jako majhna in plitkega obzora in zato naduto-hlapčevskega značaja, skrajno reakcionarne in nesocialne miselnosti in brez najmanjšega zmisla za kako ustvarjajoče in pozitivno delo na kakršnemkoli polju. Ebin njegov cilj je bil in je, ohraniti si politično oblast ne glede na sredstva in ne glede na to, da ga ljudstvo že desetletja z vso odločnostjo odklanja. V to svrhu se poslužuje zlasti protidemokratskih ter nasilnih sredstev in — »farske gonje«, ki je bila že od nekdaj začetek in konec vse naprednosti tega politikujočega svobodomiselnega izobraženstva. Prejšnji generaciji je nudila znameniti »kulturni boj«, ki ga je vodil nekoč v predalih »Slovenskega Naroda« g. M. Malovrh, sedanjio je pa kmila z dr. Kolkaljevimi »Cenkvenimi misli« in jo oplojuje z Govekarjevimi »Patrom Kajetanom«. Stara NNS je bila prelena, da bi mogla tako »kulturno« delo popularizirati med širšimi plastmi naroda ter s tem v kakršnemkoli pogledu vplivati nanj, toda njena naslednica očitvidno gleda v zastupljanju ljudstva s tako in podobno »naprednostjo« najučinkovitejše sredstvo za ukoreninjenje svoje politične stranke med narodom, zato tiho in sistematično tiska največje umazane drugo za drugo ter hodi z upravnim neverjetno vztrajnostjo do zadnje slovenske vasi — zastupljivat vodnjake.

Ko je izdalo svoječasno Plutovo »Jutro« Jelenčev »Zeno«, je zapisal Ivan Cankar v »Ljubljanskem zvonu« (l. 1910, stran 441), da je bilo včasih naše ljudi »sram takega dela, kajti ... so v tistih časih še vedeli, da je tiskani papir vsaj v daljnji zvezi z narodno kulturo ter da bi oskrnil to kulturo, kdor bi vedoma ... ponujal ljudem onesnažen papir ... pest blata«, danes smo pa prišli tako daleč, da goji stranka »naprednega izobraženstva« oficijelno sploh le tako »literaturo«, ker si upa pridobiti pristašev šele tedaj, če jih poprej moralno pokvari s takim strupom. Včasih je naša javnost takoj obračunala s pisatelji takih »umetnin«, danes poverjajo njih avtorjem — šolske referate, med izdajatelji in razširjevalci take »literature« sede šolniki in ni ga bilo še slovenskega lista take ali drugačne smeri, ki bi obračunal s takim cinčnim uničevanjem vseh moralnih vrednot v našem narodu, kar je skrajno žalostno izpričevalo za našo publicistiko.«

Fran Erjavec.

Zgoraj navedeni članek je prinesla »Socijalna misel« v 2. številki že zadnji teden, a sicer gostobesedno »Jutro« ni odgovorilo nanj niti z eno besedico — znamenje, da drži, kar je zabeležil g. Erjavec vsej poštini, moralčni in krščanski slovenski javnosti in svarilo.

Erjavec članek je tudi dokaz, kako prav je imel ljubljanski vladika, ko je nastopil v »Domoljubu« s svojim podpisom proti pamfletski »Domovini«, ki je isto za delo in kmeta, kar je »Jutro« za mesto in naprednega lazi-inteligenca.

Za naše dobro in doslej pod nemoralno ter brezversko literarno kugo žerjavovcev obvarovano podeželsko ljudstvo je bilo treba od strani obeh slovenskih vladik še posebnega svarilnega opomina kakor pred »Domovino« tako tudi pred novo zasnovano Vodnikovo družbo.

ZAKOPANI ZAKLADI.

Očitvidno je, da so nasprotniki katoličanstva in slovenske narodne zavesti sklenili vroči med narod svoje časopise in knjige, ki naj jim pomagajo pri njihovem razdralnem delu. Posebno pri nas na nekdanjem Štajerskem, kjer smo do prevrata imeli pred vsem složno narodno in kulturno delo, se pozna zdaj, kako hočejo ti »narodnjaki« naprednjaki izrabiti svoje stališče v strankarske namene, za svojo »naprednost« in svojo vodeno jugoslovenstvo. Za to so se ravno na naše pokrajine vrgli z vso silo, ker tu jih še ne poznajo tako, kaj s svojim delom med narodom nameravajo. Njihovo časopisje in ponatiski iz njih kar poplavlja našo pokrajino (denar jim je nakidala bogve katera korupcija).

Naša kulturna društva vršijo v tem času težko in važno nalogo, da prosvetlujejo narod, da ostane veren in naroden. Edino uspešno sredstvo, ki bo proti navali brezverskega časopisja in knjig učinkovalo, je katoliški, narodno-zaveden časopis in dobra knjiga. Za časopise se je že veliko pisalo in opozarjalo. Naj rečem tudi besedo za dobro knjigo.

Mohorjeva družba je milijone knjig poslala med naš narod. So pa kraji, posebno v Prekmurju, kjer smo s svojim kulturnim delom zaostali za drugimi, kjer tudi Mohorjeve knjige še niso znane in bi bile z obema rokama sprejete! Te knjige pa marsikje ležijo v podstrešju, zasute v prah ali zabite v zaboje, zaklenjene v marah. Nihče jih ne bere.

Te knjige so zakopani zakladi! Izkopljimo jih in dajmo jih svojemu narodu! Zato prošimo vsa društva, da naj pošljejo na Prosvetno zvezo v Mariboru seznam knjig, ki bi jih mogla darovati v ta namen, da se osnujejo posebno v Prekmurju knjižnice. Dvignimo zakopane zaklade!

Dnevne novice.

Samu so si splekli bič. Pribičević-Žerjavovo časopisje kriči ter jadikuje radi premestitve nekaterih učiteljev in profesorjev, ki so morali oditi zadnje dni na povelje g. Radiča z družinami vred polkušat sladkost južnih krajev. Samostojni demokrati pač imajo najmanj pravice, da se pritožujejo radi premeščenj, ker to, kar so počenjali oni pod prosvetnim režimom g. Pribičevića, to se jim danes le vrača. Pribičević-Žerjavovo časopisje se huduje, ker

premešča prosvetni minister Radič telefonično in brzogovno učitelje, a pozablja na dejstvo, da je bil prvi akt takratnega prosvetnega ministra Pribičevića ta, da je namestil po telefonu za upravitelja prosvetnega odelka v Zagrebu samostojnega demokrata Savo Roksandića. Koj za tem ko je začel Pribičević s telefonsko metodo premeščenja bilo je takoj premeščenih na stotine slovenskih in hrvatskih učiteljev. Zgodilo se je večkrat, da je prejela Pribičevićeva žrtev kot premeštilni dekret majhen listič, kako jih vidimo pri plačilnih natakarijih. Ravno kar navedeni slučaje nezakonitih premestitev je obravnavalo zagrebsko višje sodišče in ono je ugotovilo, da je obstajalo pod Pribičevićevim prosvetnim režimom preganjanje hrvatskega učiteljstva iz zgolj strankarskih ozirov. Nadalje tožijo Pribičević-Žerjavovi žurnali, da ne dobijo od Stjepana Radiča prestavljeni učitelji potnih stroškov. Na zagrebskem mestnem magistratu je shranjen akt, v katerem se odre, po nalogu takratnega prosvetnega ministra Pribičevića da morajo iz Zagreba prestavljeni učitelji na nova služba na mesta, ne oziraje se na to, ali so jim potni stroški ne kazani ali ne! Pa zakaj za Boga se sedaj vznemirjajo po licajdemokratije? Oni so uvedli te batinaške metode in se daj se uporabljajo tudi napram njim. Resnica pregovor o palici, ki ima dva konca, je stara. Hrvatski federalist dr. Bazala je zaklical samostojnim demokratom v skupščini Sedaj vas tepe vaša palica!

Tragična smrt zagrebskega advokata. V Zagrebu postal žrtev tragičnega slučaja ugledni advokat dr. Fran Alacević. V kopališču je pozabil zapreti plin v peči, i greje vodo. Med kopanjem ga je uhajajoči plin omamila da se je onesvestil. Stanovalci v hiši so občutili močeh duh po plinu ter vdrli v stanovanje, kjer so našli v kopalni banji ležečega advokata že mrtvega.

Izgon bivšega ogrskega ministra. Beograjska policija je izgnala iz naše države madžarskega trgovskega potnika brez posla Abela Barta, ki ima za seboj precej zanimiv preteklost ter je bil celo že minister. Barta je bil v Budimpešti zastopnik neke dunajske firme. Leta 1919 je i bruhnila na Madžarskem revolucija proti boljševičem režimu Bela Kuna. Barta je pobegnil v Szegedin, kjer je pridružil kontrarevolucionarjem. Postal je zaupnik v dje revolucije Deziderja Abrahama in v njegovem kabinetu notranji minister. Sedanji državni predsednik Horthi bil v istem kabinetu vojni minister. Barta se je kmalu n veličal ministrovanja, ter se je zopet povrnil k svojem

prejšnjemu poklicu. Kmalu je moral radi raznih umazano-sti pobegniti iz Budimpešte. Potoval je peš v Belgijo. Tu si je pridobil belgijski potni list s katerim je potoval preko Jugoslavije v Rumunijo. Kmalu so ga izgnali nazaj v Jugoslavijo in nastanil se je v Beogradu. Kljub temu, da je bil brez posla, je imel vedno dovolj denarja in policija je iz tega sklepala, da se mora pečati s kakimi skrivnimi posli ter dobiva denar iz tujih inozemskih fondov. Da ne bi imela morda pozneje še kakih sitnosti z gospodom ministrom, ga je kratkoma izgnala iz naše države.

Zanimiv proces v Sarajevu. V kratkem času pride pred sarajevsko okrožno sodišče razprava dr. Janjič-monsignor Cankar. Dr. Janjič toži našega rojaka monsignora Cankarja radi tiskovnih deliktov, katere je zagrešil kot urednik sarajevskega katoliškega lista. List, katerega urejuje obtoženi, je parkrat napadel dr. Janjiča radi njegove zlobne kampanje proti škofu dr. Šariču.

Jugoslovansko in čehoslovaško zrakoplovstvo bo delalo popolnoma vzajemno. Ta čas je posebna jugoslovanska komisija v Pragi, ki vodi razgovore, da se zrakoplovstvo obeh držav, kolikor se tiče trgovstva in tujskega prometa, združi za enotno delo. Gotovo pa je, da se ti razgovori vodijo, dasi ne oficijelno, za skupen nastop zrakoplovstva v vojaške svrhe.

Izseljevanje iz dalmatinskih otokov. V Splitu se je te dni vkrcalo na parnik, namenjen v Južno Ameriko, 261 naših izseljencev. Vsi so doma iz otokov Hvar in Korčula. Beda in brezposelnost jih je prisilila k temu obupnemu koraku.

Borza (Avala) Maribor, dne 7. marca 1926. Zürich zaključni: Beograd 9.165, Paris 18.80, London 25.24, Newyork 519.50, Milano 20.85, Praga 15.395, Wien 73, Budapešta 0.00728, Berlin 123.70, Brüssel 23.60, Madrid 73.25, Amsterdam 208.25, Varšava 70, Bukarešta 2.275, Sofija 3.75, Atena 7.40. — Zagreb, svobodni teč.: Wien 8.02, Trst 227.80, London 276.10, Newyork 56.75, Paris 212, Praga 168.55, Zürich 1094, Berlin 1353, Ratna štev. 280.

Iz Maribora.

Prešernova proslava. Mariborčani smo vedno nekoliko počasni. Tudi s Prešernovo proslavo smo zakasneli. Drugje so proslavljali 125 letnico rojstva največjega slovenskega genija že 3. decembra 1925, mi pa smo jo proslavili včeraj, pa šele na vzpodbudo Društva slovenskih književnikov, iz Ljubljane. Sicer smo Prešerna baš obmejni Slovenci že od nekdaj morda najbolj cenili. Prešernova zasluga — vzdramitev Slovenstva — je bila eden od vzrokov, da smo ostali zmagoviti v obupnem boju, katerega smo bili zadnjega polstoletja ob meji z Germanstvom. — Izraz tega je bila tudi proslava v Narodnem gledališču. Razprodano je bilo popolnoma in proslava je dosegla popoln uspeh. Marsikdo je šel v gledališče precej skeptičen, toda po »Uvodni besedi«, katero je podal pesnik Zupančič, je svoje mnenje izpremenil. V gledališču je vladalo svečano razpoloženje, stopnjevano od točke do točke. Prešernove pesmi so recitirali Zupančič, Jerajeva, Albrecht in Vidmar z globokim umevanjem in občutkom. Velik vtis je napravila zlasti »Lepa Vida«, katero je recitirala ga. Jerajeva s spremljevanjem klavirja. Člana mariborskega gledališča gđe. Zamejčeva in g. Burja sta zapela nekaj Prešernovih pesmi, komponiranih od Vilharja in Jenka. Ugajal je zlasti polni, zvočni glas gđe. Zamejčeve. — Recitatorji in pevec so bili pozdravljeni z navdušenim ploskanjem, ter prejeli cvetlice. Oduševljeno občinstvo je na koncu klicalo na oder Zupančiča ter mu prirejalo burne ovacije. Skratka, bil je lep, nepozaben večer in hvaležni smo za njega našim književnikom.

Slovenski književniki v Mariboru. V soboto zvečer so se pripeljali iz Ljubljane v Maribor delegati Društva

slovenskih književnikov, ki je priredilo v nedeljo skupno z Narodnim gledališčem Prešernovo proslavo. Dospeli so gg.: Zupančič, Albrecht in Vidmar, Jerajeva in profesor glasbe Jeraj. Na koldovoru jih je pozdravil intendant g. dr. Brenčič in številni prijatelji. Ostali so kot gostje pri primariju g. dr. Černiču. V nedeljo je bila dopoldne mantineja v gledališču, namenjena izključno dijaštvu; popoldne so priredili izlet z avtomobili v Falo. Mestna občina jim je ob petih popoldne priredila v veliki dvorani Narodnega doma čajanko, katere so se udeležili poleg gostov tudi veliki župan, župan dr. Leskovar, komandant mesta ter zastopniki raznih društev. Zvečer se je vršilo v gledališču sijajno obiskana svečana proslava.

Glasbena Matica je v soboto ponovila pred skoroda polno dvorano svoj koncert. Nastop pa ni dosegal prvega. Pač pa je Glasbena Matica s svojim nastopom v Celju, kjer se je do skrajnosti potrudila, pokazala velik napredek od lanskega leta. Tako so izjavljali splošno posetniki koncerta, ki so napolnili dvorano Celijskega doma.

Koncert »Drave« v Mariboru. Na koncertu dne 13. t. m. ob 20. uri v Götzovi dvorani se bo izvajal sledeči spored: E. Adamič: Lucipeter ban; O. Dev: So pa rožce v hartnu žavovale; E. Adamič: Za njega vse pretrpi (moški zbori); P. Čajkovskij: Arija kneza Gremine iz opere »Jevgenij Ognjegin«; I. Massenet: Arija Bonifacija iz opere »Jongleur de Notre Dame« (poje g. E. Rumpel); St. Premrl: Pojdimos spat, Starček roma na goro (ženska zbor); O. Dev: Oj, Indija, V Celovcu ljepo pavkajo; E. Adamič: Oženil se bom (moški zbori) in končno P. Hugolin Sattenjeva Jefejeva prisega. Vsi zbori se izvajajo prvi v Mariboru. Vstopnice v predprodaji pri g. Zlati Brišnik v Mariboru.

Posvetil je dne 6. t. m. prevzvišeni g. knezoškof lavantinski v mariborski zvonolivarni bratov ing. I. in H. Bühl tri bronaste zvonove za župnijske cerkve v Stariloki pri Skofjiloki, Šmartin pri Kranju in Turnišče v Prekmurju.

Izred v kolodvorski restavraciji. Razni mariborski krokarji se zatečejo po navadi proti koncu noči v zadnje pribežališče — kolodvorsko restavracijo, da nadaljujejo tu krokanje. Taka družba — pravzaprav dve, ena oficirska, druga obstoječa iz civilistov — sta se znašli v restavraciji v noči od sobote na nedeljo. Trgovski agent R. S. je vzrožil, ker so gg. oficirji preveč mlo ogledovali njegovo lepo ženko in prišlo je med njim in nekim oficirjem do pretepa. Oficir je potegnil sabljo ter udaril ljubosumnega moža s ploščnato stranjo po glavi. Udarec je pretresel S. možgane in rešilni oddelek ga je moral odpeljati v bolnico. — Mislimo, da imajo naši gg. oficirji sablje v druge namene, ne pa za navadne pretepe in prepričani smo, da jih bodo njihovi predstojniki o tem primerno poučili.

Razne nesreče. Z ogljenim plinom se je zastrupil 16-letni vajenec pri tvrdki »Kovina« Franc Vračko. Prepeljali so ga v bolnico. — 16letni delavki v tovarni »Volta« je postalo na cesti slabo ter se je zgrudila na tla. Stražnik je obvestil o dogodku rešilni oddelek, ki je prepeljal deklico na stanovanje.

Slovenskim obrtnikom! Slovensko obrtno društvo pozivlja vse člane, da takoj javijo vsakdo, komur bi se pretirano povišala najemnina lokala ali delavnice v društveni pisarni Grajska ulica 1, da društvo zamore podvzeti na pristojnem mestu potrebne korake v korist svojih članov.

Državni vpokojenci, ki žele pristopiti k Društvu jugoslov. državnih uslužbencev in vpokojencev oziroma »Samopomoči«, naj se prijavijo ob sredah od 15. do 16. ure v drugem nadstropju državne gimnazije soba št. 13. Na zadnjem običnem zboru, ki se je vršil dne 24. februarja t. l. se je sklenilo, da se pristop k samopomoči izjemoma dovoli ne glede na starost vsem še nevlanjenim aktivnim uslužbencem in vpokojencem, ki se prijavijo do 31. maja t. l. Nadalje je bilo na običnem zboru določeno, da se prispevek posmrtnin ne bo več pobiral za vsak slučaj posebej, marveč se bo zaračunal

pavšalno 40 D na leto, ki se izplačajo v štirih četrtletnih obrokih. — Seveda je vsakomur prosto, da plača ves znesek hkrati ali pa polletno. Da bi se omogočilo vpokojencem redno plačevanje prispevkov, je društvo pristopilo k poštnočekovnemu obratu. Vsak član vpokojenec bo prejel tekom tega meseca tri čekovne položnice, in sicer za vplačevanje 1. aprila, 1. julija in 1. oktobra. Položnica za 1. april bo izpolnjena za društveno članarino 5 D za leto 1926, event. stari dolg od še nevlanjenih smrtnih slučajev in 10 D za mesec april, maj, junij; ostale položnice se bodo glasile na zneske po 10 dinarjev za julij in oktober. Na ta način bo lahko vsak vpokojenec z vplačevanjem vedno v tekočem. Drugo sredo v aprilu naj si pride vsak vpokojenec v gimnazijo po člansko izkaznico, ki bo letos prvič vsebovala na zadnji strani udobnosti, ki jih društvo nudi svojim članom. Pri aktivnih članih se vse gornje izvrši potom uradnih poverjenikov. Ker so časi zelo resni, naj ne bo med nami nevlanjenega, izgubljenega odpadnika. Le v edinosti je moč. — F. K.

Državna borza dela v Mariboru. Od 28. februarja do 6. marca je bilo pri tej borzi dela prijavljenih 135 prostih mest, 169 oseb je iskalo službo, v 78 slučajih je borza posredovala uspešno in 19 oseb je odpotovalo; od 1. januarja do 6. marca pa je bilo 1148 prostih mest prijavljenih, 1566 oseb je iskalo službo, v 637 slučajih je borza posredovala uspešno in 103 osebe so odpotovale.

»SLUGA DVEH GOSPODOV.«

Veseloigra v dveh dejanjih (treh oblikah). Spisal Carlo Goldoni. Režnser: Jožko Kovič.

Kdor ne ve, kako bi napravil čas in denar, naj se gre pa dolgočasit k tej neslanosti Goldonijevi, katere premijera je bila dne 4. t. m. Ali so gospodje, ki sestavljajo dramski repertoar, res brez vsakega okusa! Pred sezono se je veliko obetalo dobrega in lepega, nudi se pa sedaj v drami, z nekaj izjemami, skoro sama budalost in neumnost. Za cirkuške predstave ne bi bilo treba prenavljati gledališča. Če bo šlo tako dalje, bo kmalu pel na tukajšnjem odru »Kmet in fotograf.« Človeku se vsiljuje misel, da pri vsej stvari sploh ne gre za delo, pač pa za posamezne osebe. Kar se tiče režije in igranja, je treba vse pohvaliti! — ja.

LISTEK

Mali svet naših očetov.

Roman treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro. Prevod iz italijanščine.

117

»Mogoče bi bilo prav, da bi molili«, je pripomnil profesor, ne da bi se ganil. »Mogoče bi bilo prav, da bi vprašali duhove, če verujejo v Boga.«

»Ne, ne, ne, ne«, je tiho rekla Luiza in sovražno zanimala tudi z roko. Profesor je molče prijel svečo.

Ko se je vračala Luiza v Orto, je stopila k ograji pokopališča. Naslonila se je s čelom nanjo, zaklicala proti Marijinemu grobu zamolkel »zbogom« in šla proč. Ko je prišla do cerkve, je šla do obzidja, se sklonila čezenj in gledala na jezero, snivajoče v temi. Stala je nekaj časa tam in pustila svojim mislim svoboden polet. Naslonila se je s komolci na obzidek, položila obraz na roke ter nepremično gledala vodo, vodo, ki je v zela Marijo. Njena misel je dobila jasno obliko, ne v njej, temveč doli v vodi. Predvarjala jo je: Umreti, končati. Poznala je to misel, videla jo je že, ko je gledala tako v vodo že pred dolgim časom, še preden je pričela s profesorjem spiritistične seje. Nato je izginila. Sedaj se je vrnila. Sladka in usmiljena je bila ta misel, polna po-

Zanimivosti.

Strašna eksplozijska nesreča v Pragi. Dne 5. t. m. po 11. uri predpoldne se je zgodila v Mizerski ulici v Pragi največja eksplozijska nesreča, kar jih je kedaj doživela Praga. Na municijem voz, ki je vozil od divizijskega municijskega skladišča po Mizerski ulici, se je nahajalo nekaj zabojev ročnih granat. Kar naenkrat so ti zaboji iz bogzna kaknega vzroka eksplodirali. Najbrž je padel eden od teh zabojev z voza, granate so se vnele in pognale v eksplozijo še ostale zaboje. Učinek eksplozije je bil strahovit. Po celi Mizerski ulici in tudi v sosednih so popokale vse šipe na oknih. Trde pločevinaste rolete so se raztrgale kot papir, opeko je pognalo s streh v zrak. Trgovine in pritličja hiš so demolirana in zasuta od ruševin podrtih hiš. Izpod ruševin izkopavajo mrtve, katerih je dosedaj 5, ranjencev je 62 in med temi 21 težkih. Cela Mizerska ulica je prenapolnjena z ruševino, razbitim steklom, opeko ter ostanki oken in vrat. Dele municijskega voza, okenskih okvirov in tramovje streh je odnesel zračni pritisk iz Mizerske ulice v sosedne, kjer je vse to padlo na tla in ranilo lahko in težko veliko oseb. Policija in požarne bramb so bile takoj na mestu grozne nesreče, da so vzdržale red in rešile ljudske mase pred nadaljnimi nevarnostmi.

Prvi prijati razpečevalci ponarejenih francoskih frankov obsojeni. Zadnje dni se je vršila v Haagu obravnava proti prvim razpečevalcem ponarejenih frankov in sicer: Jankoviču, Marzovskemu in Mančoviču. Oberstu Jankoviču so prisodili 9 let ječe, drugim dvema vsakemu po 7 let. Po razglasitvi obsodbe so se obtoženci razjokali. Oberst Jankovič je zatrjeval med solzami, da ni hotel oškodovati Holandsko, ampak samo Francijo. Njemu je ljubša smrt nega Oletna ječa. Obsodba bo postala pravomočna v 14 dneh. Razprava se je vršila v nemškem jeziku, kate-

rega so popolnoma večji vsi trije obtoženci, ki so valili med razpravo vso krivdo na princa Windischgrätza.

Če umre kardinal. V Rimu imajo prazno vero, da ne umre nikdar le eden kardinal, ampak trije v prav kratkih presledkih. Ko je umrl kardinal Mercier, so že namigavali na to prazno vero, ki jo je pa slučaj še bolj utrdil. Kajti res je nekaj dni nato na isti dan prišlo sporočilo, da sta umrli kardinal Dalbor na Poznanjskem in Benloch v Vivo de Burgos na Španjskem.

Nemci se morajo izseljevati. Vsled poveljnih razmer je v Nemčiji težko zaslužiti. Industrija se ne razvija v taki meri, kakor se je pred vojno. In tako se zdaj Nemci izseljujejo. Vsak 1000. Nemec gre v tujino.

Štrajk zavoljo davkov. Preteklo sredo, dne 3. t. m., je doživel Paris neko posebnost. Vsi javni lokali, trgovine, gostilne, kavarne so bile nenadoma zaprte. Vsi so enodušno štrajkali in sicer zaradi previsokih davkov, ki jih ne zmorejo več. Na narod so izdali oklic, kjer razlagajo svoj težek položaj in da bodo za stalno morali zapreti vse lokale, ako davčni vijak ne bo popustil.

Šola za smejanje. To pa enkrat ni v Ameriki, ampak v Parizu. Ustanovili so posebno šolo, kjer se učijo sme-jati. Šola je baje zelo dobro obiskana. Posebno dame jo posečajo. Učna sredstva so ogledala in gramofoni. Uspehov pa baje ni veliko. Kajti tedaj, ko so se naučili sme-jati, dobijo račun, in ta je takšen, da se nehajo sme-jati.

Družine s številnimi otroci so pravi božji blagoslov in največja opora narodov in vsega človeštva. Mnogi, ki nastopajo zoper take družine, navajajo kot eden glavnih vzrokov svoje velike zmo-te, da pač številni otroci, posebno najmlajši, duševno in telesno nerazvito ostanejo. Toda dejstvo je ravno nasprotno. Cela vrsta velikih človeštva, mož in žen, je ravno iz družin s številnimi otroci. Naj omenimo le iz zgodovine svetnikov nekaj zgledov! Sveta Katarina Sijenska, ki je ena najizrazitejših ženskih oseb-

nosti v zgodovini, je 25. otrok svojih staršev. Sv. Ignacij, mogočni boritelj za Kristusovo kraljestvo, je najmlajši med 13 otroci v družini. Sv. Frančišek Ksaver je tudi najmlajši izmed 7 otrok. In pred kratkim svetnicam proglašena »Mala Terezija deteta Jezusa« je bila med devetimi otroci deveta. Gotovo je, da se s številnimi otroci množi bogati blagoslov Boga Očeta.

425 sv. maš na parniku. V zadnjem času se zelo prizadevajo angleške in ameriške prevozne družbe, da na svojih parnikih uredijo tudi službo božjo. Dobro vedo, da katoličani posebno tiste parnike izberejo za vožnjo, ki imajo redno službo božjo. Tako je bilo na veliki ladiji »Berengraia« prevozne družbe Cunard Line v preteklem letu 425 sv. maš.

Ko je dosegel 100 let, je postal kanonik. Mercier je nekaj mesecev pred svojo smrtjo imenoval župnika g. La-mala ob priliki njegovega 100tega rojstnega dneva za stolnega kanonika pri svoji stolnici. Odlikovanje je sicer prišlo pozno, a vendar je starček preživel svojega nadpastirja.

Velik denarni polom v Newyorku. Na denarnem trgu v Newyorku so pretekli teden doživeli denarni polom, kakor ga Amerika ne pomni. Posamezni vrednostni papirji raznih bank so padli za polovico na svoji vrednosti. Pri tem so bili seveda prizadeti mali vlagatelji pri teh bankah. Ti so namreč ravnotako izgubili od svojih prihrankov Razburjeni vlagatelji so divje demonstrirali po mestu in v obupu napadli bančne prostore in jih razdejali. Koliko je dozdaj mogoče dognati, znašajo izgube 1.000.000.000 dolarjev ali do 60 milijard dinarjev.

Zopet veliki potresi. Kot poročajo zadnji brzjavci, je bil velik potres v Italiji v soboto, dne 6. t. m., zjutraj škoda je velika. Nekli stari samostan v Messini se je porušil. Enako poročajo iz Portugalske, kjer je potres tudi povzročil občutno škodo.

žitka in pozabljenja, polna miru. Dobro ji je delo, ko je gledala sedaj, ko je izgubila tudi vero v duhove. Umreti, končati. Preje jo je od zapeljive vode odbijala sliko starega strica. Sedaj ni bilo več toliko tega vpliva. Po Marijini smrti se je pogreznil stric skoraj v popoln molk, katerega je pripisovala Luiza začetku starostne brezbrzičnosti. Ni razumela, da so živele v duši starega moža poleg bolesti tudi ostra neodobravanja. Kako so ga bledeli vsakdanji obiski na pokopališču in rože in skrivnostni izleti v Casarico in predvsem to, da je popolnoma zapustila cerkev. Če ne bi bila tako prevzeta od svoje mrtve hčerke, bi mogoče laže razumela strica vsaj v tej zadnji točki glede cerkve.

Zakaj sedaj je hodil stari, molčeči mož tja večkrat kot prej; vračal se je s srcem k veri svojega očeta in svoje matere. Dotedaj je bil opravljal verske dolžnosti hladno, iz navade, iz spoštovanja do hišnih navad. Luizi se je zdelo, da je nekako otopel, in da ne potrebuje ničesar več, če je preskrbljeno za njegove gmotne potrebe. Gmotne skrbi je nosila Cija in z dohodki, ki so zadostovali za tri, bi dva še lažje živela. Luizi se je zdelo, da se je voda za ped dvignila. In Franco? Franco bi se žalostil, jokal bi nekaj let, nato pa bi bil bolj srečen. Franco ima dar, da se hitro potolaži. In zdelo se ji je, da se je pomaknila voda še za ped više.

V istem trenutku, ko je stala naslonjena na obzidek, je šel Franco po Via di Po mimo S. Francesca di Paola, videl luč in zaslišal orglje. Vstopil je. Komaj je nekaj zmolil, ga je zopet prevzela njegova glavna misel, igranje orgel se je izpremenilo v bučanje trobent, bobnov in orožja. Ko se je izpred oltarja dvignila pesem miru, se je njemu zdelo, da se je z besnostjo vrغل na sovražnika. Hipoma pa je zagledal v duhu Luizo, vso blede, v žalni obleki. Začel je misliti nanjo, in z veliko gorečostjo moliti zanjo.

Tedaj je ona tam pred cerkvijo v Orii začutila mraz, neko zopernost, čutila je, da je skušnjava odnehala. Hotela jo je prikliti nazaj, a ni mogla. Voda je upadla. Neki skrivni glas ji je rekel: »In če se je profesor motil? Če ni res, da je odgovorila mizica prvič »da« in potem »ne«? Če lažnjivih duhov ni? Odločila se je od obzidka in s počasnimi koraki šla proti domu. Dobila je strica v kuhinji, ko je sedel pri ognjišču, s prižigalnikom v roki in s kozarcem mleka poleg sebe. Cija in Len sta šivali.

»Bil sem torej v carinarnici«, je rekel stric. »Carinik leži bolan, ima zlatenico, a govoril sem s sedentarijem.«

»O čem, stric?«

»O Luganu, o tvojem potovanju v Lugano 25. t. m. Rekel mi je, da bo zaprl eno oko in da boš lahko šla skozi.«

Luiza je molčala in zamišljeno zrla v ogenj. Nato je naročila Leni nekaj stvari za prihodnji dan ter poslala strica, naj gre z njo v mali salon.

»Čemu?« je rekel z običajno preprostostjo. »Saj ni nič velikih skrivnosti. Ostanimo tukaj pri ognju.«

Cija je prižgala luč. »Grega medve ven«, je rekla.

Stric se je kakor običajno sočutno namrdnil radi takih neumnosti, a molčal, spil svoj kozarec mleka in ga molče ponudil Luizi. Luiza je vzela kozarec in tiho rekla:

»Nisem se še odločila.«

»Kaj?« je rekel stric jezno. »Kaj se še nisi odločila?«

»Če bom šla na Isolo Bello?«

O, za vraga!

Stric Peter kaj takega sploh ni mogel razumeti.

»In zakaj ne bi šla?«

Mirno je govorila, kot bi rekla kako navadno stvar:

»Bojim se, da ne morem pustiti Marije.«

»Ti, žuj!« je rekel stric. »Sedi sem.«

Ponudil ji je stol nasproti sebe ob ognjišču, izpustil prižigalnik in rekel s svojim resnim, spoštljivim glasom, ki je prihajal iz srca:

»Draga Luiza, ti si izgubila razum.«

In dvignil je roke z globokim vzdihljajem ter jih zowet spustil na kolena.

»Izgubila!« je ponovil. Nekaj časa molčal s sklonjeno glavo. Premikal je ustnice mrmraje izbirajoč besede, ki so prišle nato na dan.

»Stvari, ki jih ne bi nikdar verjel. Stvari ki se zdijo nemogoče! Toda (ko je to rekel, je dvignil glavo in pogledal Luizi v obraz) ko se začne izgubljati razum, je konec. In ti, draga, si ga že davno začela izgubljati.«

Luiza je vztrepetala.

»O da!« je vzkliknil stric iz polnega grla. »Že davno si ga začela izgubljati. In to je, kar sem ti hotel povedati. Poslušaj: moja mati je izgubila otroke, tvoja mati je izgubila otroke, videl sem toliko mater, ki so izgubile otroke, a nobena ni delala tako kot ti. Kaj hočemo drugega, vsi smo umrljivi in vdati se moramo v svojo usodo. Vsi se vdajo. Ta pa ne! In to pokopališče! In dva, trije, štirje obiski na dan! In te rože in kaj vem, kaj še, o joi! In tudi te neumnosti, ki jih delaš v Casaricu z onim ubogim norcem. Mislita, da delata skrivaj, a vsi govorijo o tem, celo Cija. O jaz revež!«

»Ne, stric«, je rekla Luiza žalostno, a mirno. »Ne reci tega! Ne moreš razumeti.«

»V tem se strinjam«, je odgovoril stric z vso ironijo, ki jo je zmogel. »Ne morem razumeti. In potem je še nekaj drugega. Ti ne hodiš več v cerkev. Nikdar ti nisem nič rekel, zakaj v tem oziru je bilo vedno moje načelo, pustiti vsakega, naj dela kot misli, da je prav. Ko pa vidim, da si izgubila takorekoč zdrav razum, in tudi splošen razum, ti rečem samo to, da pomisli: če obrnemo hrbet gospodu Bogu, se nam bo isto vrnilo. In sedaj ta misel, da nočeš videti svojega moža v takih

okolščinah, to presega vse meje! — Hočem reči, je rekel po kratkem molku, »da bom šel jaz.«

»Ti?« je vzkliknila Luiza.

»Zakaj ne? Jaz, da. Hotel sem spremiti tebe, toda če ne greš ti, bom šel sam. Šel bom in povedal tvojemu možu, da si izgubila glavo in da upam, da bom kmalu šel tudi jaz k ubogi Mariji.«

(Dalje prihodnjic.)

Vetrjane Palma-kaučuk pete in podplati so napravljeni iz najboljših surovin, varujejo Vaše obuvalo, so trikrat trajnejši kakor usnje in omogočajo Vam elastičen hod. Ni razkošje, ampak neobhodna potreba vsakega človeka.

Glavna zaloga smodnika Maribor obvešča p. n. občinstvo in interese, da se od sedaj naprej v Mariboru, Razlagova ulica 11, dobe: smodnik, razstreljivo, vse vrste vžigalnih priprav in pirotehnični izdelki. 82

Štampiljke vseh vrst izdeljuje Zinauerja naslednik S. Petan v Mariboru, Aleksandrova cesta 43, dvorišče. 581

Otvoritev gosti ne!

Centenemu p. n. občinstvu naznanjam, da sem danes otvorila prenovljeno

gostilno Frankopanova cesta 17 (prej Bernkopf).

Za mrzlo in toplo kuhinjo in vedno sveže pivo v sodčkih ter za izvrstna vina je najboljšje preskrbljeno.

Priporoča se

Kristina Vollgruber, roj. Mikec.

V Mariboru, 6. marca 1926. 81

ZA POMLAD

od 1. marca 1926

reklamna prodaja KARO čevljev

vseh vrst

z 10% popusta

garantirano neizpremenjena priznana najboljša kvaliteta

KARO

MARIBOR

Koroška cesta 19

~~~~~

~~~~~

Oglasni in reklamni zavod

Voršiča naslednik

Vinko Kovačič

Maribor, Slomškov trg 16

sprejema oglase po originalnih časopisnih tarifah za vse tu- in inczeške časopise in revije.

Zahtevajte brezplačna pojasnila in reklamne načrte

~~~~~

Zadružna gospodarska banka d. d.

Podružnica Maribor.

V lastni, novoizgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.

Izvršuje vse bančne posele najkulantnejše — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tekočem računu.

Pooblaščen prodajalec srečk drž. razr. loterije.

Denar naložite

najboljše in najvarnejše

pri

Spodnještajerski ljudski posojilnišči v Mariboru,

Stolna ulica št. 6

P. Z. J. D. Z.

Stolna ulica št. 6

Obrestuje hranilne vloge brez odpovedi po 6%.

na trimesečno odpoved po 8%.

Dražba lova

Lovska pravica krajevne občine Tinje se da potoma javne dražbe do 31. maja 1932 v zakup. Dražba se vrši v četrtek, dne 6. maja 1926 na uradni dan v Slov. Biogradi ob 12. uri.

Sreski poglavar v Mariboru, desni breg, dne 2. marca 1926.

Poljanec s. r.

Priporoča se Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse). Da ustreže ljudem, jih je oskrbelo Tiskarna sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sledečih cenah: 65 cm veliki po 550 din., 75 cm veliki po 600 din., 80 cm veliki po 700 in 800 din., 90 cm veliki po 800 din., 100 cm veliki po 950 din. in po 1280 din., 120 cm veliki po 1700 din.

Stenski križi

si mnogi želijo Kristusove podobe (korpuse) stanejo: Velikost 20 cm po 42 in 77 din., 25 cm po 55 in 90 din., 30 cm po 77 in 100 din., 35 cm po 95 in 115 din., 40 cm po 140 din.

Stenski križi

si mnogi želijo Kristusove podobe stanejo v raznih velikostih po 4, 12, 18 in 24 dia.

Stoječi križi

si mnogi želijo Kristusove podobe stanejo v raznih velikostih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 dia.

Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se toplo priporoča, da si vsak, kdor križe potrebuje, iste kupi v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

ARGUS je naš najboljši domači obveščevalni zavod ARGUS ima v vseh mestih zanesljive poverjenike ARGUS daje obvestila o vsem, posebno pa o stanju denarnih zavodov, trgovsko-industrijskih podjetij in zasebnih oseb ARGUS-ove informacije so vedno točne, izčrpne in hitre ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ulica 11, Beograd ARGUS-ov telefon: 5-23, brzojavni naslov: Argus.